

ծովը, և վերջի յուսահատութիւն կը-
յայտնէ: Աբանչելի է վերջի տան զգաց-
մունքը և սրտաշարժ սէրը, որով բո-
լոր աշխարհք մոռցածի պէս՝ միայն
իր ծնողը կը հրաւիրէ ողբալու ան
կեանքին վրայ որ անիկայ տուեր է
իրեն, ու ծովը անխնայ կատաղութե-
ռութեամբ վրայ է: «Ի՞նչու ա գնաց, կը-
սէ, արեւ կտրածին, ու կարդացողին
միտքն ալ հետը կը թռչի. ինչպէս
ամառ իրիկուն պայծառ արեւը մըտ-
նելու ատեն միակերպ նայելով կար-
ծես թէ կամաց կամաց ծովը կընկը-
մի, սիրտդ անուշ տխրութիւն մը կիջ-
նայ, և աչքդ ակամայ կը դարձնես
ան վսեմ տեսարանէն:

Իհա այսպիսի բանաստեղծութի-
ններն են որ ազգին անարատ ու սկզբ-
բնական հանճարը կը հասկըցնեն մե-
զի: Ինչարուեստ է ոտանաւորը, բայց
կարծես թէ անոր համար ալ աւելի
բնական է. վասն զի բնութեան ամէն
գեղեցկութիւններն ալ թէպէտ հա-
մեմատ են ու սիրուն, բայց մեր հա-
շիւներուն ու չափերուն տակը ամէնը
չեն իյնար, անոր համար աւելի կը-
զմայլեցնեն զմեզ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐ

Եւթ խորժեաց անմեքանութեան հայոց 1:

Բ

Ո՞ր զտիրոս իշխանաց ի բռն ունի և ամենայ-
նի է թագաւոր, ի նորա հրամանաց խաղայ ի մար-
դիկ ոգի միաբանութեան կամ անմիաբանութեան.
խնամք նորա բարձրաբարբառ քարոզեն զմիաբա-
նութիւն ազգիս մերոյ. վկայեն նմին և անխօս տա-
րերը, վկայեն և վէպք ազգաց և նախնեաց մերոց,
վկայեն և օտարք և թշնամիք: Գատախաղն և եթ
որ յանդիմանութեան երկնից և երկրի ընդդէմ ար-
ձանացեալ ասէ՛ թէ Չիք միաբանութի ի հայս...:
Եւ զկարգ ոչ զարհուրիցի յանձն իւր՝ եթէ ի քը-
նին մատչիցի դարուցն առաջնոց, յորս երջանկու-
թիւն դարանակալ աթոռոց յաւիտեականին՝ էջ
հանդեաւ զառաջինն ի գրգաստուն ծոց հայաստա-
նեայց ի դրախտին փափկութեան: Գաւառք վե-

հավայք, որ ոչ միայն զհակառակ տարերաց ի
հեշտ աղապատանս նկատեալ տեսէք, այլ և զան-
տարրականն զհոգի ընդ հողոյդ ձերում խառնեալ
սքանչելարութեամբ օրինակաւ: Յաշխարհն լուսեղէն
ոչ հանդարտեաց զուարթունն հրանիւթ հաճ և
հաւան կալ ընդ Աստուծոյ. ի ձեզ մարդ հողա-
նիւթեայ և յետ գայթակղութեանն ոչ խզեաց ըզ-
զօգ միութեան իւրոյ ընդ նմին: Ի ձեզ ակնարկեալ
բնութիւնք համօրէն ի ծուփս անդ համաշխարհա-
կան հեղեղաց՝ տեսին զնաւն հրաշաճեմ առ ձեզ
հանգուցեալ: Ի լերանց ձերոց մշտնջենաւորաց
սրացեալ աղու աղաւանդն ամէր բերէր զիւղ ձի-
թեանոյ՝ կրկին միաբանութեան աւետչեայ, Աս-
տուծոյ և մարդկան: Ի քեզ, ազատդ մեր Մասիս,
տեսին հարբն մեր, և զգագաթամբք քովք ձգեալ
զեթնարփի կամարն հաշտութեան, և ի համբոյր
միաբանութեան կապեցան ընդ Աստուծոյ և ընդ
միմեանս ցնծալիցք: Արտասահման ժառանգոր-
դացս երկնից՝ միակ գրաւական և շաղկապ ընդ Աս-
տուծոյ կրօնն սուրբ, յերկրի անդ մերում կան-
գնեաց նախ զիւրն սեղան՝ և զնշանն արուեստական
առաջ քան զայլս մերն ընկալաւ պսակ արքունի ի
գագաթան Աբգարու: Յերկրի անդ մերում երեւե-
ցան առաջին ընտանիք, առաջին տոհմ, առաջին
ժողովուրդ. և առաջին միաբանութիւն: Կախա-
վկայք սխրալի միաբանութեանս Կոյ և որդիք նորա
սրտիւք և մարմնովք անմեկին կացին յերկրէ ան-
տի: Գեղանի ոգին միաբանութեան սարտուցեալ
սոսկացեալ յաւերակաց ամբարտակին, ի հայա-
ստան սրանայր, և անդ զբնակութիւն իւր հաստա-
տէր: Մեկնեալ տոհմք ազանց ի Սենաարայ՝ ջը-
րովին ըստ իւրաքանչիւր խառնախօս լեզուաց ընդ
երեսս երկրի. մերքն միաբան և միաբարբառ միոյն
հայկայ ճանաչին որդիք և վիճակ. և ի սերտ ևս
պնդեւ զմիութիւն աշխարհին յընտանեկան կենաց
առնեն սկիզբն, և մերժեն զօրէնս բազմակնութե-
զառիթ ընտանի խռովութեանց:

Առ այլս յազգաց ամենայն տանուտէր ուրոյն
քաղաքի և թագաւորութեան էր իշխան. զոր և տե-
սանեմք յայտնապէս ի խուժան թագաւորացն Քա-
նանու, յորոց զհարկւրսն Յեսու և Ադոնիթեղէկ
միայն կոտորեցին. իսկ մեր նախարարք թէպէտ և
փառօք և շքով ոչ ինչ նուազեալք քան զնոսա, միոյ
գլխոյ անսային, և միաբանք էին ընդ նմա ի մարտ
պատերազմաց. որպէս ահա և ի յարձակել անդ
Նեբոլովթայ՝ փութայր Վարդոս և ի հայկ ապաւի-
նէր: Բազում վտանգաւ անձանց խրատեցան այլքն
գալ յօրէնս միապետութեան և քաղաքական կե-
նաց. և իբրեւ ի հարկէ զամենայն իշխանութիւն ի
մի ոք աւանդեցին՝ բռնաւորք ի ներքս անկան ի
նոսա, և նեղութիւնք ի վերայ ժողովրդեանն կու-
տեցան. վասն այսորիկ առ օրինադիրս անգրա-
պաւինէին դարման չարեացն գտանել. իսկ մերոյ
աշխարհիս նախնիսն թէպէտ և զնախարարեանն
նուաճեալ ունէր, այլ քաղցրացաւ ամենեցուն գա-
ւազան նորա, և իբրեւ զբնական օրէնսն՝ քաղաքա-
կանքն ընդունելի մերոցն գտան:

Քաջածանօթք էին մերքն բնութեան մարդկան
յաւուրց անտի Նեբոլովթայ. և խորագէտ խորհրդ-
դով զալէտոս օտարաց ի խրատ զգուշութեանն
առեալ, և զնէթ անգամ անմիաբանութեան հետ
առնել հնարէին յազգէն. վասն այսորիկ պատուէր
դնէր Արամ ազգացն նուաճելոյ՝ զտիրական բար-

բառն Հայոց ուսանելու յայն սակա և Վաղարշակ պատուիրէր զքաղաքացին և զընական հանգիտապատիւս համարել. և ոչ վերաբերէն նորա 'ի հրամանացն, զի սիրով և ոչ իշխանութեամբ էր հրամանն. որպէս զԱրամայ զգոռ աշխարհակալէն վկայէ մերս Երոզոտ. «Այր աշխատասէր և հայրենասէր լեալ, ասէ, լաւ համարէր զմեռանելն 'ի վերայ հայրենեայ»: Եւ զՏիգրանոյ զսիրելոյն, «Իւզով և միզով զհասակա ամենեցուն պարարեալ», զի աւանդեալն միաբան զուարճասցին: 'Նովին սիրով դարձեալ Վաղարշակ զյուշարարսն կարգէր զերկոսին, զուգահաւասար ունել զկշիռս արդարութեան և զազգասիրութեան. նովին և Արտաշէս 'ի բարգաւաճել զաշխարհն' 'ի մի շուք պերճութեան պաշնէր զձե ամենայն մարդոյ: Ի նոյն 'ի հոսանս յորդարուլն սիրոյ և դու ողբալից և տօնելից Վահէ, զահ Մակեդոնացոյն շիջուցեալ, պարիսպ անյաղթելի զանջա քո կառուցեր 'ի քոյոցն պաշտպանութիւն. և թէպէտ անկար արիւսպէս, այլ յիշատակ ալգասիրից ամբարձաւ անգէն անմուռանալի:

Եւ մի ոք զարմասցի, աղաչեմ, իբրեւ զի 'ի միաբանութենէ յանկարծ յազգասիրութիւն թուիցիմք ընթացեալ. քանզի բաժանել զսոսա 'ի մի մեանց այնպէս է, որպէս թէ զսէր յանձն իւր պատուել. զի ամենայնի զօր և շաղկապ զսէրն ծանեալ, և զմիաբանութիւն աղգի' սիրոյ ծաւալումն հաւատամք 'ի սիրոս ժողովրդեան իբրեւ 'ի սիրոս բարեկամաց: Ապա նոյն առաքինութիւն էր որ զԱրշակեանս, զԱրտաշէսեանս և զՏիգրանեանս ընդ ցամաք և ընդ ծով պսակազարդ. ձեմեցուցանէր, և առ ոտս արշակունի դահուն ածէր թափէր զիշխանս և զիշխեցեալս առ հասարակ. նոյն առաքինութիւն էր որով զմահ յաչս եղեալ թափ 'ի թշնամիսն ետուն Վաղարշ և խոսրով, զի մի ձեռն օտար խռովեցուցէ զխաղաղութիւն իւրեանց աշխարհին. . .

Եւ այն ո՞ր իցէ որ իջանէ 'ի բերդէ անտի սրտաթուռնդ խայտալով՝ երկաթ և մանգոլիոնք և բազմաբարդ սպառազներ չարկանեն 'ի նա արհաւիրս, և ոչ ինքն նոքիմք զթշնամիս իւր պակուցանէ. և ընդէր. զի ետես զորդիս իւրոյ ազգին, զորդիս գլխով իւրոյ 'ի վտանգի մեծի, և աղեկիզեալ դիմէ թեառարած, փարի զմահագէն գրկօքն. «Յիս և յիմ վերայ, ասէ, ամենայն զէնք. յարիւն իմ շիջուցէք զծարաւդ մարդախանձ. խնայեցէք 'ի ժողովուրդդ. ո՞ տայր ինձ, տուն Արամայ, մէն մի մահունս մեռանել ընդ ամենայն որդւոց քոց»: . . . Եւ ընդ բոլոր ասպարէզ դառն տանջանացն անցեալ, քաջութեամբ պատարագի 'ի վերայ ազգին: Վէ՛հ ինձ իմ Սմբատ քան զաթենացին Վոգրոս, և նախանձելի քան զՎուրսիոս:

Ոչ այնպէս հայելոյ 'ի հայելի ճառագայթք շող արձակեալ և ծնանին, որպէս սիրոյն ազգեցութիւնք 'ի սիրոս իշխանացն և իշխեցելոց մերոց ցոլացան. նոքա երազք 'ի կարկառել զձեռս, սուքա երազադոյնք 'ի պինդ ունել զնոսին. անբակ տեղի կապեալ նոքա ընդ տեարսն՝ որպէս և սղբա ընդ հայրենիս, ոչ 'ի փառս անդ ևեթ Հայկալ և Տիգրանայ, այլ և յեղերական դաշտին ուր Արայն գեղեցիկ անկեալ գնի. ոչ 'ի շողալ ևեթ թագին 'ի ճակատ Պարոյրայ, այլ և յանկանել պսակին 'ի ճակատէն Վահէի. զի «Սէր հայրենեաց, որպէս

ասաց ոմն, վառեալ մի անգամ՝ ոչ ևս չիջանի. թէպէտ և է երբեք զի ընդ մոխրով յիշատակաց գաղեալ կայր: Մինչդեռ ամենայն երկիր սարսէր յԱղեքսանդրէ և 'ի Սելեկիացոցն բռնութենէ, Ագուարդ և Արտաւազ յայտ իմն առնէին, թէ զուր է ջան նոցա առ միաբանասէր և առ տիրասէր ճգամք ժողովրդեան իւրեանց:

Ի թշնամեաց տագնապք անգագարելիք, և 'ի մէջ՝ ճիգն անընկճելի. և եթէ յետ բազում դարոց յաջողէ այլազգեաց վտարել զոմանս 'ի ծնելական գաւառացն, բայց ոչ և զմիաբանական ոգի կորցել 'ի սրտից նոցա: 'Նուազունք են թուով, և անզորք զօրութեամբ, այլ գիտեն զի «Չիք տկար քան զճնշողակ և ոչ անգէն քան զծիծառն, այլ միաբանութեամբ վանեն զբազէ»: Ալակից լինին Ռուբեն և Վասիլ, Թորոս և Լևոն, և կան մնան անասանելի: Յապուշ կրթին նախարարք այլազգեաց, հիանայ Բիւզանդիոն, և աւագորեար կայսերն Յոննաց չղթայակապ առաջի կայ թորոսի:

Սակայն մի ինչ է յորում անմիաբանք յոյժ ելլին թագաւոր մեր և ժողովուրդն իւր. և յիմ արդեօք: Ի ջանս անդ որով դուն գործեն զմի մեամք գլել հայրենասիրութեամբ: 'Նոքա առ փոքր ինչ համարեալ զսովորութեան խնամս ազգին, նորանոր վտանգաց լինին գիմագրաւ վասն ազգին, տարագէմ գնացեալ յաշխարհս հեռաւորս և յազգս անծանօթս: Եւ ժողովրդեանն զայս տեսեալ, ոչ հանդուրժէր չկալ «Ի միասիրտ միաբանութեան գործոց պատերազմին, որպէս ազգէ ոմն պատմագիր, մարտնչել 'ի վերայ որդւոց և կանանց իւրեանց, և 'ի վերայ աշխարհին գնել զանձինս իւրեանց մինչև 'ի մահ. . . փոխանակ բնիկ տերանց իւրեանց»: 1: Եւ եթէ Մերուժան մեքենայէ 'ի գահ ելանել, Սահակ դարանեալ 'ի մահ պսակէ զնա. եթէ Վասակ զհետ իւր ձգէ գունդ մի ողջոյն, միաբանութիւն աստուածընտիր զօրացն հզօրագոյն հանդիսանայ 'ի վրէժ հայրենեաց. և զօրագլուխ առաքինեացն Վարդան մեծ, հրաշալին խոյոյեան միաբանից: Ո՛հ, և ո՞ր ուրեք ընդ արեւգակամբ երևեցաւ սիրտ մասնեալ յերաշխեպա ազգասիրութեան քան զՎարդանայն: Փոքր են առ նովաւ կիրք թեմիստոկլի և Վորիոզանու և Հռեգուղեայ. զի ոչ ընդ արտաքինս ևեթ կամ լոկ ընդ ներքին թշնամիս հարկ 'ի վերայ կայր նմա կռուել աստանօր, այլ և ընդ կարեւոր սիրելիս, այլ և ընդ սէր անձին գլխովին: Բաբէ. ոչ գիտեմ աստանօր, զարմանալ եթէ զարհուրել, զի յանկարծ ուստ իմն նկուն տեսանեմ 'ի սրտի քաջին զամենայն սէր, և զազգասիրութիւն ևեթ յաղթական. . .

Ուր առաւել նշմարին պատճառք հերձուածոց, անդ առաւելեալ են փառք միաբանութեան. և 'ի ծուփս անդ Բագրատունեաց ոչ կասին Աշոտք և Մարզպետունիք ոգւով չափ ճգնել 'ի վերայ տեարց իւրեանց: Եւրոպիոն Վահրամ առաքինանայ քան զԲուսի արաքացի 'ի ցրուել զսորհուրդս Սարգսի. նաև ուժացեալքն ինքնին առ վայր մի 'ի հայրենեաց՝ փութան սրբել զկեղտ անուանն կամաւ կար նահատակութեամբք: Սմբատ յարիւն իւր լուանայ զատելութեանն զբիծ: Ապլխարիպ իւրովի ճողպարէ զոր ինքնին արկ 'ի վտանգ, և միաբանութեան քան թէ քաջութեան նշան յաւերժական

(Թողու գերկաթն վարսեալ 'ի գուռն երկաթի:

Եւ զի այլ յերկարիցեմ զբանս . վկայեսցեն օտարք և թնամիք միաբանութեան ազգիս մերոյ . վկայեսցէ Զամսիս որ ամենայն գրգանջն հանգերձ ոչ կարաց յանկուցանել զՆնուշաւան, և ոչ Օգոստոս զԱրգար՝ մինչ չև դարձ արարեալ սոցա յաշխարհն հայրենի: Ըամիրամ վկայեսցէ տագնապեալն 'ի վրիժուց տիրասէր ժողովրդեան Արայի, և խուճապեալն 'ի կարգալ զյարալէզն՝ առ 'ի կեանս կոչել զայն որ կենդանի էր 'ի յիշատակս ամենեցուն: Այլ յառաջ իսկ քան զամենայն գուռնձ վկայեսցես, կենդանի հարուած տանն Արշակունեաց, դու ինձ բարձր բարբառով վկայես Ըաւդուհ, « Երանի՜ որ Հայոց գնդին տէր իցէ, այնպիսի տիրասէր և միաբան և միամիտ զօրացն »:

Ի կարկել այսպէս օտարացն վկայութեամբք մերոյ ոտխին, ես ինքնին արդ անցեալ 'ի մէջ ասեմ. Առ փոքր ինչ գրէի զայսչափ առաքինութիւն մերոցն, եթէ ոչ գոյին 'ի ներքս անդ 'ի նոսա ընտանի պատճառք անմիաբանութեան . քանզի առաքինութիւն անդ փառաւոր երևի՜ ուր Հակառակաց յաղթիցէ . և ահա ո՞ր գրգիւ հզօրագոյն յանմիաբանութիւն քան զազատական օրէնս նախարարացն մերոց . ո՞ր հրապոյրք ազգոյականք քան զնոյն 'ի նախանձ և 'ի փառասիրութիւն . և զիսրդ բնաւ հանգիսացան մերքն յայսպիսի կիրոս: Իմաստութիւն կարի իմաստութեամբ: Զփառասիրութիւն յօշան և եթէ առին առաքինութեան իբրև զմոլութիւն գովելի, և գիտացին հանդարտել 'ի չափու, հրաշալի յարգարեալ զհանգէս միաբանութեանն: Իսկ եթէ դժ անլուր ինչ և տարօրինակ գրիցէ գգըրգուռութիւնսն սակաւս ցեղից ոմանց, որպէս զՍղիու նեացն և զՈրդունեաց, թուի ինձ թէ նա 'ի սպառ և յամբոյ մրկաց անշարժս կամիցի տեսանել ըզծառաստան տերևալից կամ զմեծն ովկիան . և ոչ իցէ նորա քննեալ տեսեալ զնուովս, զպատերազմունս, զգաւաճանութիւնս, զբռնութիւնս տերանց և զհեռութիւնս հպատակաց որ յԵւրոպա՝ վասն օրինաց պայազատութեան կալուածոց: Քանի՞նք դարք և կեանք ծախեցան մինչև գազարեցին վընասք և վտանգք իրացն . և ոչ գիտեմ թէ դադարեցին իսկ 'ի սպառ: Եւ զիսրդ ոչ յանչափս զարմասցուք ապա ընդ մերսն, զի և 'ի դարս անդ տգիտութեան յայն չափ գեղեցիկ առաքինութեան եկին, մինչև 'ի հազարամեան պետութիւնսն հազիւ թէ երկիցս կամ երկուս գժտութիւնք եղեն 'ի նոսա: Ո՞ւր երևեցաւ երբեք 'ի Հայս պժգալին այն տեսիլ քաղաքամարց Եւրոպայ, ուր մեծատուն 'ի գրգանս փափկանայ, և տնանկն նոզով զհետ նմին արձակէ: Աբանչանայր Պարսիկն, ասէ Եղիշա, եթէ ո՞րպէս չէն կայր երկիրն յորմէ այնչափ գանձք 'ի գուռն երթային . և ոչ գիտէր զի հաւասարութիւն ժողովրդեան, և իշխանացն առատաձեռնութիւն էր որ զայն տնօրինէր: Եւ եթէ այս առաքինութիւն թերի էր 'ի մեզ, քանի՜ ողորմ աղետից ոչ պատահէր Հայաստան աշխարհ, մանաւանդ յանիշխանութեան անդ, և 'ի հարստահարութեանս այլազգեաց: « Թէպէտ և ոչ ունէին թա-

գաւորառաջնորդ, և ոչ արտաքուստ օգնական զոր յօտարաց, ասէ պատմագիրն, սակայն անձանց առաքինութեամբ . . . համագունդ ամենայն զօրք նախարարացն յիւրաքանչիւր տանէ 'ի մի վայր գային » 1:

Իսկ ո՞ր ազգ կամ ո՞ր ժողովուրդ 'ի Ներքովթայ ցիւղեք Ըապան անցեալ ընդ բռնութիւնս Սելևկիացւոց, ընդ գաւաճանութիւնս Պարսից, ընդ գեղծաւորութիւնս Յունաց և Հռոմոց, ընդ անկեթութիւն հագարացւոց, Սկիւթացւոց և ամենայն խժից, և ցայսօր երևելի լինիցի իբրև զազգ կենդանի: Սփիւռ աւերակք Բաբելոնի և Նինուէի և Մեմփիայ, ո՞ւր իցեն որդիք տերանց ձերոց: — Լուռ և եթէ կան . զի 'ի բազում դարուց մոռացան զանուանսն նոցա . զի միաբանութիւն և եթէ է որ ընդ դարս բազումս ձգէ զկեանս ազգաց: Ի կերպարաւ նափոխ լինել անդ ազգաց և գաւառաց Ասիոյ, տունն թորգոմայ յաւուրց անտի տապանին մինչև ցայսօր ժամանակի վկայ և տեսող ամենայն փոփոխութեանցն՝ իւրով նախկին բարբառովն պատմէ ամենայն ազգաց զանց իւր և զնոցա . . . Եւ 'ի բառնալ անկանել անգամ արքունական գահուն՝ ուխտ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ զմիաբանութիւն ազգին պահեաց անվտանգ, զիմաստութիւն առեալ օժանդակ . իմաստութիւն որ ծաւալեալ տակաւ յամենայն գաւառս պանդխտութեան Հայոց՝ 'ի մի միաբանութիւն ածէ զմիտս և զսիրտ ամենեցուն: Գայս և 'ի սոյն նպատ առաքեցաւ ոգի Նորոյս Հայաստանի, և յարեաւ 'ի միջի մերում Միքիթար մեծ, պատրաստել զսիրտս որդւոց առ հարս իւրեանց, ածել զանհաւանս 'ի գիտութիւն ճշմարտութեան, բժշկել զբեկեալս սրտիւք 'ի կարծեաց անմիաբանութեան՝ որ զսիրտս և զմիտս և զբաղուկս միանգամայն լբուցանէ յազգասիրութեան ջանից:

Ձեզ մնայ այսուհետև, ո՞վ վսեմական կաճառ իմաստնոցդ հայրենասիրաց, ձեզ մնայ շնչել ըզհոգի Հօրն ձերոյ 'ի սիրտ ամենայն ազգին . զտգիտութեան փարատել զնաւար, քաղաքներ զնոսա՝ եթէ բնաւ զնախանձ կամ զմախանս տեսեալ յոք՝ գայթակղեցին 'ի կարծիս անմիաբանութե . զի ոչ է պարտեղ այնպէս գեղեցիկ, որ խոտ ինչ անպիտան երբէք ոչ բուսուցանիցէ: Ձեզ մնայ մանաւանդ տնկել 'ի սիրտս մատաղերամ մանկըտուոյս զոր տունն թորգոմայ 'ի պատանդս սիրոյդ ձերոյ առաքէ՝ զազգասիրութիւն և զիմաստութիւն, և զօգիւք միաբանութեան սերտել զնոսա: Եւ ձեզ, մանկտեակք սնեալք 'ի գիրկս այսքանեաց ազգասիրաց, և ձեզ մնայ միաբանութեւ հետեւ առաքինութեանց նոցին և խրատուց . և առատաձիր օրհնութիւն երկնազօր աջոյդ, ո՞ւր տուածարեալ Հայրդ հասարակաց, կնիք և հաստատութիւն լիցի ջանից սոցա, և վաստակոց իմաստուն ակմբիս, և սրտեռանդն ուխտից նուաստիս:

1 ԵՒԷԷ Գ: